

ที่ระลึกพิธีเปิด

ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี"

อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร

คำนำ

หนังสือฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นที่ระลึกเนื่องในพิธีเปิดห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร ในวโรกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธาน นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ สร้างความปิติยินดีแก่พสกนิกร ชาวอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนครเป็นล้นพ้น

คณะผู้จัดทำหนังสือที่ระลึกพิธีเปิดห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร ได้รวบรวมพระราชนิพนธ์บางส่วนของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตลอดจนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานห้องสมุด และข้อมูลที่สำคัญของอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร ไว้เพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

คณะผู้จัดทำ

2547

สารบัญ

ห้องสมุดในทัศนะของข้าพเจ้า	3
พระราชประวัติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ	4
ดวงวางศิลาฤกษ์	19
ประวัติความเป็นมาของห้องสมุดประชาชน	
“เฉลิมราชกุมารี” อำเภอวานรนิวาส	24
ประวัติเมืองวานรนิวาส	30
ภาคผนวก	32

ห้องสมุดในทัศนะของข้าพเจ้า

“...ความรู้ของมนุษย์เป็นมรดกตกทอดกันมาแต่โบราณ เมื่อมีการประดิษฐ์คิดค้นตัวอักษรขึ้น ผู้มีความรู้ก็ได้บันทึกความรู้ของตน สิ่งที่ตนค้นพบเป็นการจารึกหรือเป็นหนังสือทำให้บุคคลอื่นในสมัยเดียวกันหรืออนุชนรุ่นหลังได้มีโอกาสศึกษาทราบถึงเรื่องนั้นๆ และได้ใช้ความรู้เก่าๆ เป็นพื้นฐานที่จะหาประสบการณ์คิดค้นสิ่งใหม่ๆ ที่เป็นความก้าวหน้าเป็นความเจริญสืบไป

ห้องสมุด เป็นสถานที่เก็บเอกสารต่างๆ อันเป็นแหล่งความรู้ดังกล่าวแล้ว จึงเรียกได้ว่าเป็นครู เป็นผู้ชี้แนะให้เรามีปัญญาวิเคราะห์วิจารณ์ให้รู้สิ่งควรรู้อันชอบด้วยเหตุผลได้

ข้าพเจ้าอยากให้เรามีห้องสมุดที่ดี มีหนังสือครบทุกประเภทสำหรับประชาชน หนังสือประเภทที่ข้าพเจ้าคิดว่าสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งคือ หนังสือสำหรับเด็ก วัยเด็กเป็นวัยเรียนรู้ เด็กส่วนใหญ่สนใจจะทราบเรื่องราวต่างๆ แปลกๆ ใหม่ๆ อยู่แล้ว ถ้าเรามีหนังสือที่มีคุณค่าทั้งเนื้อหา และรูปภาพให้เขาอ่าน ให้มีความรู้ความบันเทิง เด็กๆ จะได้เติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ที่รอบรู้ มีธรรมะประจำใจ มีความรักบ้านเมือง มีความต้องการปรารถนาจะทำแต่ประโยชน์ที่สมควร...”

บทพระราชนิพนธ์เรื่อง ห้องสมุดในทัศนะของข้าพเจ้า
ใน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ทรงได้รับพระราชทานปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต เมื่อปี พ.ศ. 2522 และได้รับพระราชทานปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิตในปี พ.ศ. 2523 ต่อมาได้ทรงศึกษาชั้นปริญญาดุษฎีบัณฑิต ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร สาขาพัฒนาศึกษาศาสตร์ และได้รับพระราชทานปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต ใน พ.ศ. 2529

ตลอดเวลาที่ทรงศึกษาอยู่นี้ พระองค์ได้ทรงแบ่งเบาพระราชภารกิจพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทั้งด้านการเกษตร การชลประทาน การบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่อาณาประชาราษฎร์ และในบางโอกาสทรงเป็นผู้แทนพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จไปต่างประเทศเพื่อเจริญทางพระราชไมตรีกับประมุขของประเทศนั้นๆ และที่ควรยกย่องพระองค์เป็นพิเศษคือ ตลอดเวลาที่ทรงศึกษาอยู่นั้นได้ทรงปฏิบัติพระราชภารกิจหลายประการอันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เช่น ใน พ.ศ. 2518 ได้ทรงก่อตั้งมูลนิธิสายใจไทยขึ้นตามพระราชดำริของสมเด็จพระบรมราชินีนาถ เพื่อช่วยเหลือทหาร ตำรวจ พลเมืองที่บาดเจ็บหรือพิการเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประเทศชาติ และทรงดำรงตำแหน่งประธานของมูลนิธิสายใจไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ด้วยพระองค์เอง ในปี พ.ศ. 2523 ทรงมีโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันแก่นักเรียนในชนบทห่างไกล และในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน โครงการนี้มีประโยชน์และได้รับการส่งเสริมจากคนทั่วไปเป็นอย่างดี และในปีเดียวกันนี้ ทรงรับพระราชภาระเป็นองค์ประธานคณะกรรมการอำนวยการบูรณะปฏิสังขรณ์วัดพระศรีรัตนศาสดารามและพระบรมมหาราชวัง ในโอกาสฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปีอีกด้วย

ในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม 2520 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ สถาปนาพระอิสริยยศกิติ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุดาฯ ขึ้นเป็นสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี ก็ด้วยพระองค์ทรงกอปรด้วยพระจรรยา มารยาทเพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติแห่งชาติดิยราชกุมารี ทรงพระอุตสาหะปฏิบัติกิจการอันเป็นประโยชน์แก่บ้านเมืองและอาณาประชาราษฎร์เป็นอเนกประการ อีกทั้งเปี่ยมด้วยพระราชจริยาวัตรและน้ำพระทัยอันงามประเสริฐ จึงสมควรแก่พระราชอิสริยยศกิติที่ทรงได้รับการสถาปนาเป็นที่ยิ่ง

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงดำรงตำแหน่งในทางวิชาการและการบริหารที่สำคัญๆ ดังนี้

1. ทรงดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ผู้อำนวยการกองวิชาประวัติศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
2. ทรงเป็นพระอาจารย์บรรยายพิเศษของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. ทรงเป็นราชเลขานุการส่วนพระองค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ รัชกาลปัจจุบัน
4. ทรงเป็นองค์อุปนายกผู้อำนวยการสภาภาษาไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา

5. ทรงเป็นองค์บริหารโรงเรียนจิตรลดาสนองพระบรมราโชบายในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตั้งแต่ พ.ศ. 2526 จนถึงปัจจุบัน

6. ทรงเป็นประธานมูลนิธิ "สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ" ซึ่งมุ่งช่วยเหลืออุปการะด้านการศึกษาของนักเรียนและนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์

ในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นตัวอย่างอันเลิศที่ควรแก่การสรรเสริญยิ่ง ทรงสนับสนุนให้เกิดความก้าวหน้าในวงการดนตรีไทยอย่างเห็นได้ชัดโปรดศึกษาโบราณวัตถุโบราณสถานของชาติและพระราชทานพระราชดำริในการอนุรักษ์แก่เจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้อง ทรงฟื้นฟูศิลปะการอ่าน ทำนองเสนาะ และการเล่นสัทวา อันเป็นศิลปะในเชิงภาษาของไทยที่มีค่ายิ่ง นับเป็นความเคลื่อนไหวอันเป็นนิมิตหมายอันดีแห่งวัฒนธรรมไทย พสกนิกรและรัฐบาลไทยต่างสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ จึงได้ถือเอาวันแห่งศุภสิริมงคลคือวันคล้ายวันพระราชสมภพของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็น "วันอนุรักษ์มรดกไทย" และรัฐบาลไทยได้น้อมเกล้าฯ ถวายพระสมัญญาเอกอัครราชูปถัมภ์มรดกวัฒนธรรมไทย แต่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ด้วย

นอกจากนี้ในด้านวรรณกรรมไทย พระองค์ได้ทรงแสดงถึงพระปรีชาสามารถในทางร้อยแก้ว และร้อยกรองอย่างล้ำเลิศ ทรงสนพระทัยในการอ่านหนังสืออย่างจริงจังและทรงสนพระทัยที่จะทรงนิพนธ์เรื่องต่างๆ มาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ จะเห็นได้จากบทพระราชนิพนธ์ที่ทรงไว้ขณะที่ทรงศึกษาที่โรงเรียนจิตรลดาเป็นปฐมกาล และทรงพระราชนิพนธ์เรื่องต่างๆ ตลอดมา ทั้งสารคดีและบันเทิงคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งทุกคราวที่เสด็จพระราชดำเนินเยือนนานาประเทศพระองค์จะทรงพระราชนิพนธ์สิ่งที่ได้ทรงพบเห็นตลอดจนเกร็ดความรู้ไว้อย่างน่าอ่านและน่าศึกษา เพราะกอปรด้วยสาระ ความรู้ พระราชทัศนะ พระราชดำริ ตลอดจนพระอารมณ์ขันที่คมคายและประทับใจยิ่ง

ด้วยพระปรีชาสามารถ พระราชจริยาวัตร และน้ำพระราชหฤทัยอันเปี่ยมด้วยพระเมตตาที่มีสิ้นสุด สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จึงทรงเป็นมิ่งขวัญแห่งพสกนิกรชาวไทยทั่วหน้า แจกเช่นทรงเป็นประจักษ์ "พระผู้เป็น...ดวงใจของชาวจิตรลดา" ซึ่งเป็นถ้อยวลีที่ "จิตรลดา" น้อมเกล้าฯ ถวายแด่ "สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี" ด้วยความจงรักภักดีอันพิสุทธิ์และเนานิรันดร์

ทรงเป็นนักพัฒนา

ด้วยหน้าที่ที่ต่างจากสามัญชนทั่วไป ในฐานะที่พระองค์เป็นพระราชธิดา จึงต้องทรงมีหน้าที่ต่อประชาชนมาตั้งแต่ทรงพระราชสมภพ ทรงสนพระทัย และพยายามช่วยเหลือราษฎรเสมอ ไม่ใช่จะกระทำเพราะเพียงหน้าที่เท่านั้น แต่ทรงเต็มพระทัยที่จะกระทำทรงตระหนักถึงความสำคัญด้านต่างๆ ที่ส่งเสริมการพัฒนาประเทศ เช่น วิชาภูมิศาสตร์แขนงต่างๆ ชีววิทยา วิศวกรรมพลังงาน การจัดการทรัพยากรน้ำ การทำแผนที่ การใช้เทคโนโลยี การพัฒนาแบบยั่งยืนและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชีวิตต่างๆ แล้วนำมาประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ พระราชกรณียกิจในด้านการพัฒนา สังคมเพื่อประโยชน์สุขของราษฎรและแผ่นดินของพระองค์ต่อไปจนเป็นที่ ประจักษ์แพร่หลายทั้งในและต่างประเทศ จนได้รับการถวายรางวัลแมกไซไซ สาขาบริการสังคมเพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติสืบไป

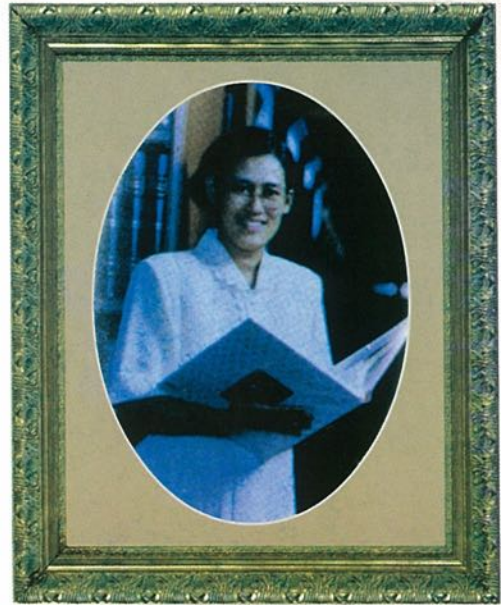

ทรงมีพระอารมณ์ขัน

ทรงมีความร่าเริงแจ่มใส อันเป็นลักษณะเด่นประจำพระองค์ แม้ในช่วงเวลาซึ่งแทบจะหาความสนุกสนานไม่ได้เลย เช่น การประชุมทางวิชาการ ก็ยังทรงหาแง่มุม ซึ่งสร้างวาระแห่งความขบขัน และสร้างความสดชื่นให้แก่คนรอบข้างได้เสมอ พระอารมณ์ขันเหล่านี้ยังปรากฏอยู่ในพระราชนิพนธ์ต่างๆ เช่น ในเรื่อง "ชมดอกไม้ไกลบ้าน" ตอนหนึ่ง "ไปถึงโรงแรม ข้าพเจ้าทดลองใช้บัตรโทรศัพท์ โทรกลับเมืองไทยแต่ไม่มีใครพูดด้วย เพราะช่วงนั้นมีรายการฟุตบอลโลก ทุกๆ คนที่บ้านข้าพเจ้านอนกลางวัน กลางคืนดูบอลโลก เลยพูดใส่เครื่องรับโทรศัพท์อัตโนมัติเอาไว้" หรือใน "เขมรสามยก" "นางอัปสรเหล่านี้แต่งกายและแสดงกิริยาท่าทางต่างๆ กัน มีคนช่างสังเกต (เห็นจะเป็นคุณพิชแก้ว) บอกว่ามีอัปสรเพียงสีนางที่นครวัดที่ยัมเห็นพื้น ใครไปนครวัดถ้าสนใจพื้น ก็เชิญไปหาดูได้"

ทรงเป็นหนอนหนังสือ

ไม่ว่าจะเสด็จเยือนเมืองใด จะเสด็จร้านหนังสือเกือบทุกครั้ง กล่าวได้ว่า ทรงเป็น “หนอนหนังสือ” อย่างแท้จริง แม้พระองค์จะมีพระราชกรณียกิจมากมาย แต่ก็มักจะทรงหาเวลาว่างซึ่งแทบไม่มีอ่านค้นคว้าอยู่เสมอ นอกจากจะสนพระทัยในการอ่านหนังสืออย่างจริงจังแล้ว ยังทรงเป็นนักสะสมหนังสือ ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี ภาษาไทย ภาษาตะวันออก และอื่นๆ ทรงเห็นคุณค่าของหนังสือทุกเล่ม หนังสือดีเล่มใดที่ยังไม่ทรงมีก็จะทรงยืมจากพระสหายไปอ่านเพื่อมิให้พลาดหนังสือเล่มนั้น จากการอ่านหนังสือเป็นจำนวนมากนี้เอง พระองค์จึงทรงรู้รอบด้าน และทรงสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประเทศชาติได้เป็นอย่างดี

ทรงรักการเรียนรู้

ตั้งแต่ทรงพระเยาว์จนถึงปัจจุบันพระองค์ทรงศึกษาได้คะแนนดีตลอดมา ทรงศึกษาสอบไล่ได้คะแนนเป็นที่ 1 ของประเทศไทยทั้งประโยคประถมศึกษา และ ประโยคมัธยมศึกษา แผนกศิลปะ ครั้นทรงศึกษาในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ก็ทรงสอบไล่ได้คะแนนเป็นที่ 1 ตลอด 4 ปีที่ทรงศึกษา ทั้งยังทรงได้รับรางวัลคะแนนยอดเยี่ยมวิชาภาษาฝรั่งเศส วิชาภาษาไทย และ วิชาประวัติศาสตร์ เมื่อสำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรี ทรงศึกษาต่อชั้นปริญญา มหาบัณฑิตที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และที่คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากรและทรงศึกษาชั้นปริญญาดุษฎีบัณฑิต ณ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ พระองค์มิได้ทรงหยุดยั้งการแสวงหาความรู้อยู่เพียงแค่นั้น แต่ ใฝ่พระราชหฤทัยศึกษาหาความรู้ในศาสตร์แขนงต่างๆ อยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะ ความรู้ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อพสกนิกรของพระองค์

ทรงเป็นนักพูด

ลักษณะเด่นในการพูดของพระองค์นั้น มีลักษณะพิเศษเด่นชัดอยู่ 2 ประการ คือ ทรงสามารถสร้างความเป็นกันเองกับผู้ฟังได้อย่างรวดเร็ว และทรงถ่ายทอดพระอารมณ์ขันลงไปอย่างเหมาะสมเจาะ เช่น ในการบรรยายทางวิชาการ ในงานสัปดาห์วิทยาศาสตร์แห่งชาติครั้งหนึ่ง มีความตอนหนึ่งว่า “คือตั้งแต่เป็นนักเรียนชั้นเล็กๆ ข้าพเจ้ามีความสนใจเรื่องโลกที่เราอาศัยอยู่นี้ เรื่องสภาพสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติเกี่ยวกับทะเล ภูเขา แผ่นดิน แม่น้ำ ก้อนหิน ดิน ต้นไม้ ทุกสิ่งทุกอย่างและพยายามหาหรือ ใ้ถามผู้หลักผู้ใหญ่ถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และยังไม่เข้าใจอยู่เสมอ ตัวอย่างเช่น มีอยู่วันหนึ่งก็สงสัยขึ้นว่า ทำไมแม่น้ำบางสายไหลขึ้นทางเหนือ เพราะว่าดูแล้วแม่น้ำทั้งหลายทั่วเมืองไทยนี้ ก็ไหลจากทางเหนือไปสู่ทางใต้ พอไปถามอาจารย์ที่สอนในเวลานั้น ท่านก็ไม่เข้าใจว่าทำไมสงสัยอย่างนั้น เพราะว่าการที่แม่น้ำไหลไปทางไหนขึ้นอยู่กับระดับความสูงต่ำของพื้นที่ ไม่ใช่อยู่ที่ทางเหนือหรือทางใต้ กว่าจะจับได้ว่าที่เข้าใจอย่างนั้น เพราะครุอาแผนทีติดบนกระดานแล้วก็เรียนมาน้ำย่อมไหลจากที่สูงไปสู่ที่ต่ำเพราะแรงดึงดูดของโลก”

ทรงเป็นนักเขียน

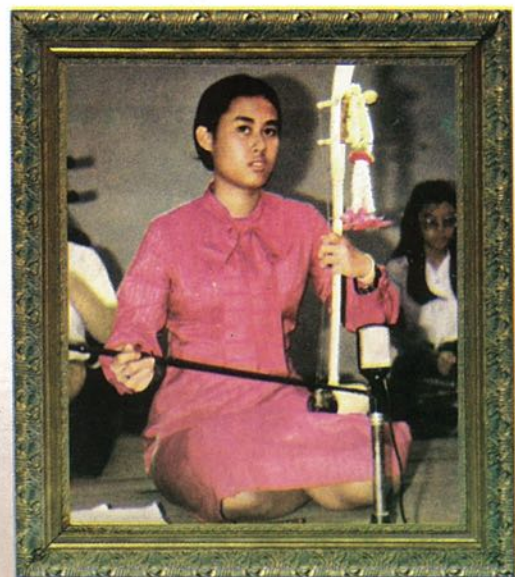
พระอัจฉริยภาพในการนิพนธ์วรรณกรรมร้อยแก้วร้อยกรองหลายด้าน นายชดช้อยด้านวรรณคดี ภาษาศาสตร์ ดนตรี โบราณคดี ประวัติศาสตร์และศาสนา สารคดีท่องเที่ยวซึ่งเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง เพราะทรงสามารถเล่าเรื่องต่างๆ ที่ได้ทรงพบเห็นอย่างละเอียดลออผ่านสำนวนภาษาที่สละสลวยงดงาม ทั้งยังมีข้อมูลสาระที่ทรงคุณค่าและยังมีพระปรีชาชาญในเชิงวรรณศิลป์ ทรงพระราชนิพนธ์บทกวีได้อย่างไพเราะไม่แพ้กวีเอกในอดีต นอกจากนี้ยังมีบทกวีนิพนธ์ภาษาไทยและภาษาฝรั่งเศส รวมทั้งทรงแปลกวีนิพนธ์และวรรณกรรมจีนเป็นภาษาไทยอีกด้วย รายได้จากพระราชนิพนธ์ทั้งหมดเป็นทุนการศึกษาของมูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ซึ่งสนับสนุนให้นักเรียนที่ขาดแคลนมีโอกาสศึกษาต่อทั้งในระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา

ทรงรักดนตรีไทย

โปรดดนตรีไทย ทั้งเล่นและฟังมาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ เพราะทรงเห็นว่า ดนตรีไทยช่วยส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติ ก่อให้เกิดความรู้สึกชาตินิยม ด้วยทรงเชื่อมั่นว่าดนตรีไทยมิได้ถอยหลัง หรือหยุดนิ่งอยู่กับที่ หากแต่ก้าวหน้ามีการสืบทอดเปลี่ยนแปลงเข้ากับชีวิตของคนไทยมาแต่อดีต แม้ในปัจจุบัน ดนตรีไทยก็ยังไม่มัวดับสลาย ดังเช่นที่ได้ทรงแทรกความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาดนตรีไทยในงานพระราชนิพนธ์ เรื่อง เหตุใดข้าพเจ้าจึงชอบดนตรีไทย และยังทรงพระราชนิพนธ์บทเพลงไทยอีกมากมาย มีพระราชประสงค์จะใช้ดนตรีเป็นสื่อแทรกความคิดต่างๆ แก่คนฟัง เช่น ความคิดที่จะให้คนในชาติสมัครสมานสามัคคีและรักชาติ เป็นต้น จนได้รับการยกย่องเชิดชูว่าทรงเป็น “เอกอัครราชูปถัมภ์มรดกวัฒนธรรมไทย”

ทรงเป็นนักโภชนาการ

เพราะทรงเห็นว่าโภชนาการเป็นพื้นฐานของการมีสุขภาพดีและคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในประเทศ และมีพระราชประสงค์ที่จะเห็นเด็กทุกคนมีความเสมอภาคทางโภชนาการ จึงทรงริเริ่มปรับปรุงและเสริมสร้างภาวะทางโภชนาการด้านสุขภาพพลานามัยของประชาชน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ โครงการปรับปรุงภาวะโภชนาการเด็กก่อนวัยเรียน จังหวัดนราธิวาส โครงการปรับปรุงภาวะโภชนาการเด็ก 0-60 เดือน รวมทั้งโครงการอาหารกลางวันเด็กนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งมีอยู่ทั่วประเทศ เป็นต้น โดยทรงเน้นที่การพัฒนาเด็กเล็กเป็นสำคัญ พระองค์มีพระราชวินิจฉัยว่า หากเด็กมีคุณภาพชีวิตไม่ดีพอ มีอาหารไม่เพียงพอ สุขภาพพลานามัยไม่ดี สมอาก็จะไม่พัฒนา และจะกลายเป็นกำลังที่ไม่มีคุณค่าในอนาคต

ทรงเป็นแบบอย่างของบุตรที่ดี

พระองค์ทรงปฏิบัติพระองค์เป็น “บุตร” ที่ดีที่ทรงทำหน้าที่ของ “บุตร” ได้อย่างดีเลิศเสมอมา ด้วยทรงยกย่องเคารพ เทิดทูนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เป็นอย่างยิ่ง และดำเนินตามเบื้องพระยุคลบาท ทรงดูแลแบ่งเบาพระราชกรณียกิจในการพัฒนาประเทศ เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนที่อยู่ในชนบทห่างไกลและทุรกันดาร ทั้งยังทรงเป็นราชเลขาණการส่วนพระองค์ของสมเด็จพระบรมชนกนาถ ในอันที่จะรับพระบรมราโชบายและพระราชดำริมาทรงดำเนินการสนองพระเดชพระคุณ ทั้งในงานด้านการเกษตรและด้านการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ราษฎร เป็นการดูแลพระราชกิจต่างพระเนตรพระกรรณ เป็นกำลังสำคัญของสันเกล้าสันกระหม่อมทั้งสองพระองค์ในการพัฒนาประเทศชาติทุกแขนงและในการดำเนินกิจการโครงการตามพระราชดำริทุกโครงการให้สำเร็จด้วยดีตลอดมาอีกด้วย

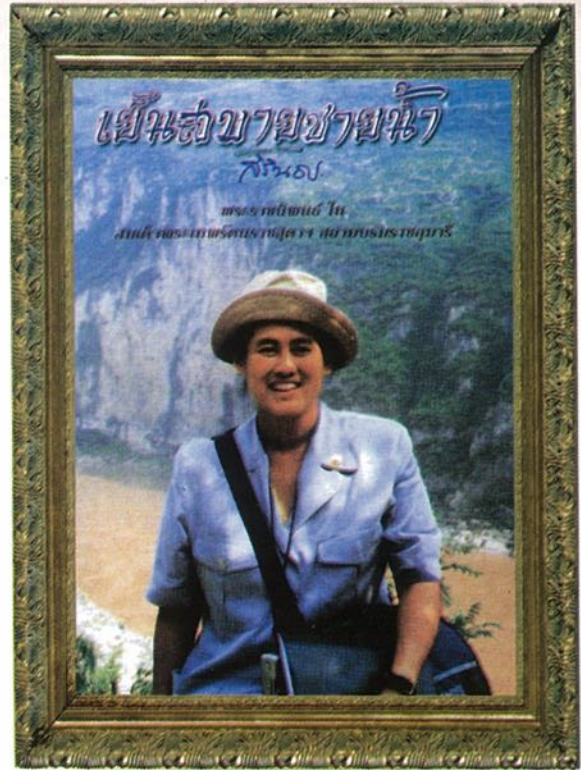

ทรงเป็นครู

ตั้งแต่วันที่ 26 ธันวาคม 2523 เป็นต้นมา กว่าสองทศวรรษแห่งการทรงเป็น “ทูลกระหม่อมอาจารย์” ของเหล่านักเรียนโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ได้ทรงอุทิศกำลังพระวรกายและพระทัยแก่การสอนอย่างเต็มที่ และทรงพัฒนาหลักสูตรให้มีสาระที่ทันสมัยตามความก้าวหน้าทางวิชาการ ทรงร่วมบรรยายวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย ประวัติศาสตร์ไทย ประวัติศาสตร์โลกร่วมสมัย ประวัติศาสตร์ยุโรป ประวัติศาสตร์อเมริกา ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออก ในการสอนแต่ละครั้งทรงค้นคว้าเขียนคำบรรยายที่เปี่ยมด้วยความรู้ อันน่าสนใจพระราชทานแก่นักเรียน และเตรียมสื่อการสอนหลากหลายประเภทมาประกอบการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป และทรงร่วมการประชุมทางวิชาการทั้งในและต่างประเทศอยู่เสมอ

ทรงเป็นนักเดินทาง

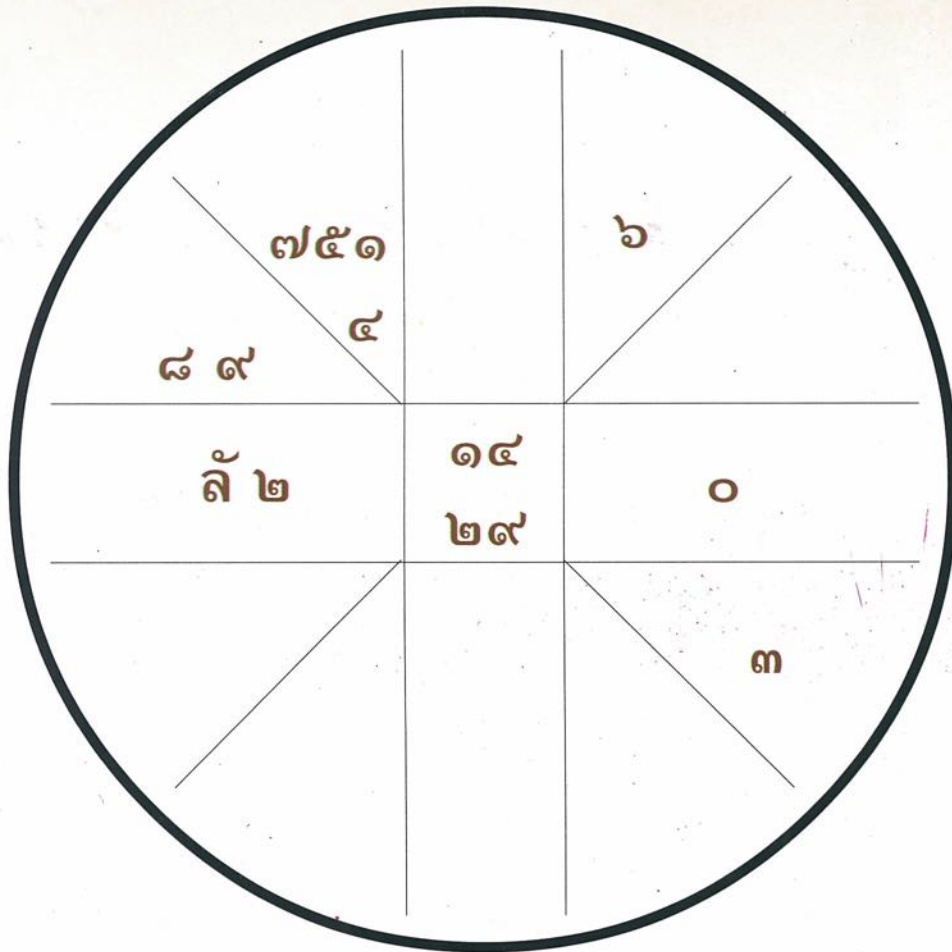
ได้เสด็จประพาสประเทศต่างๆ มากมาย บางประเทศได้เสด็จไปหลายครั้ง จนกล่าวได้ว่าทรงมีวิญญูณของมาร์โคโพล แต่ไม่ว่าพระองค์จะเสด็จไปแห่งใดก็ทอดพระเนตรกิจการด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม ศิลปกรรม เกษตรกรรม และอุตสาหกรรม อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ ทรงพกสมุดเพื่อบันทึกข้อความ พร้อมกล้องถ่ายภาพเพื่อบันทึกเรื่องราวไว้ตลอดเวลา สิ่งที่ทรงพบเห็นและเรื่องราวที่ผู้เชี่ยวชาญได้กราบบังคมทูลถวายนั้น พระองค์จะทรงนำมาใช้เพื่อพัฒนาประเทศหรือพัฒนาความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ รวมทั้งใช้เป็นข้อมูลในบทพระราชนิพนธ์สารคดีต่างๆ เพื่อเผยแพร่สู่สาธารณชนต่อไป นอกจากนี้ การเสด็จพระราชดำเนินแต่ละครั้งยังเป็นการกระชับสัมพันธ์ และเสริมสร้างสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศไทยและประเทศนั้นๆ ให้สนิทสนมแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นอีกด้วย

ทรงเป็นนักอนุรักษ์มรดกไทย

ในด้านศิลปวัฒนธรรมไทย พระองค์ทรงให้ความสำคัญด้วยการทำนุบำรุง และสนพระทัยในทุกๆ ด้าน ทั้งดนตรีไทย นาฏศิลป์ไทย ศิลปหัตถกรรมไทยทุกแขนง ทรงศึกษาวรรณกรรมไทยและต่างประเทศอย่างลึกซึ้ง เพื่อขยายพรมแดนแห่งความรู้ไปสู่วัฒนธรรมอื่น รวมทั้งทรงสนพระทัยผลงานจิตรกรรมทั้งที่เป็นแนวอนุรักษ์และศิลปกรรมร่วมสมัย และเป็นที่ทราบกันว่า ทุกครั้งที่เสด็จออกงานราตรีสโมสร พระองค์จะทรงฉลองพระองค์ชุดไทยเท่านั้น โดยผู้ติดตามจะไม่เคยได้ยิน พระองค์ท่านรับสั่งด้วยคำไทยปนฝรั่งเลย นอกจากคำนั้นเป็นคำเรียกชื่อเฉพาะหรือศัพท์เทคนิค จึงทรงเป็นความภูมิใจของคนไทยทั้งชาติ ด้วยพระอัธยาศัยนิยมความเป็นคนไทยที่มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความภูมิใจในชาติและวัฒนธรรมไทย ยามเมื่อต้องเสด็จไปที่ต่างๆ โดยเฉพาะเสด็จต่างประเทศ จะทรงวางพระองค์ได้เหมาะสม เป็นผู้แทนลักษณะของคนไทยทั้งชาติ ไม่ว่าจะ เป็นฉลองพระองค์ พระจรรยา มารยาท และทรงเป็นตัวอย่างของลักษณะคนไทยที่ดี

ดวงวางศิลาฤกษ์

ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี"

อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร

วันจันทร์ที่ 11 มิถุนายน 2544

เวลา 10.39 น. เป็นปฐมฤกษ์

เวลา 11.09 น. เป็นที่สุุดแห่งฤกษ์

ลัคนาสถิตย ราศีกรกฎ ประกอบไปด้วย ราชา แห่งฤกษ์

พิธีวางศิลาฤกษ์

พระมหาประดับปริญญาโท ภิกขุ (หลวงตาเนรคำ)

เจ้าอาวาสวัดป่าประดับทรงธรรม บ้านดาด ตำบลแพด

อำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร

ในพิธีวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2544

ที่ระลึกพิธีเปิด ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี"

ห้องสมุดประชาชน

“เฉลิมราชกุมารี”

อำเภอวนรวาส

ความเป็นมา

อำเภอวนรวาส เป็นอำเภอขนาดใหญ่อีกอำเภอหนึ่งของจังหวัดสกลนคร ซึ่งมีเขตการปกครองจำนวน 14 ตำบล 166 หมู่บ้าน 1 เทศบาล 14 อบต. อยู่ห่างจากตัวจังหวัด 82 กม. (ข้อมูลจาก เอกสารข้อมูลสถิติจังหวัดสกลนครปี 2543) และมีประชากรตั้งถิ่นฐานอยู่อย่างหนาแน่น ดังนั้นจังหวัดสกลนครโดยประชาชนชาวอำเภอวนรวาสจึงได้ร่วมแรงร่วมใจกันจัดสร้างห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอวนรวาสขึ้น เพื่อสนองตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีในการที่จะ “ร่วมกันทำให้ชาวโลกอ่านออกเขียนได้” โดยจัดทำโครงการก่อสร้างห้องสมุดขึ้นในปี พ.ศ. 2542 แต่งตั้งคณะกรรมการจัดหาสถานที่ในการก่อสร้าง คณะกรรมการได้ตกลงเลือกสถานที่ก่อสร้างที่บริเวณสวนป่าหน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอวนรวาส

อวนรวาส บนเนื้อที่ 1 ไร่ 3 งาน 25.9 ตารางวา ได้รับพระราชทานพระราชานุญาตให้เข้าร่วมโครงการเป็นอันดับที่ 79 ได้รับพระราชทานแผ่นศิลาฤกษ์เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2544 เวลา 09.00 น. ณ ศาลาดุสิตาลัย สวนจิตรลดา และได้ประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ห้องสมุด เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2544 เวลา 10.39 น. ประกาศจัดตั้งห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอวนรวาส จังหวัดสกลนคร เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2544 ใช้เงินงบประมาณ ในการดำเนินการ ดังนี้

1. ค่าก่อสร้าง
จำนวน 2,000,000 บาท
2. ค่าตกแต่งสถานที่
จำนวน 1,000,000 บาท
3. ค่าวัสดุครุภัณฑ์
จำนวน 1,000,000 บาท
(โดยไม่ใช้งบประมาณของ
ทางราชการแต่อย่างใด)

อาคารห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

อำเภอวานรนิวาส

: คลังปัญญาในอุทยานการศึกษา

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานลายพระหัตถ์ ครั้งที่มีการประชุมสมัชชาสากลว่าด้วยการศึกษาผู้ใหญ่เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2533 ไว้ว่า “ร่วมกันทำให้ชาวโลกอ่านออกเขียนได้” และยังทรงนิพนธ์เกี่ยวกับห้องสมุดในทัศนะของพระองค์เองไว้ กล่าวโดยสรุปก็คือ ความรู้ของมนุษย์นั้นเป็นมรดกตกทอดมาแต่โบราณ ห้องสมุดจึงเป็นแหล่งรวบรวมมรดกอันเป็นความรู้เหล่านั้นไว้ ผู้ที่สนใจก็สามารถศึกษาหาความรู้ได้ โดยเฉพาะอนุชนรุ่นหลัง ซึ่งความรู้เหล่านั้นเป็นพื้นฐานที่จะก้าวไปสู่แนวคิดและความรู้ใหม่ๆ

ห้องสมุดจะเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ โดยเฉพาะในวัยเด็กซึ่งโดยธรรมชาติวัยดังกล่าวมักอยากรู้อยากเห็นอยู่แล้ว เมื่อห้องสมุดจัดหาหนังสือที่เหมาะสมกับเด็กๆ มีภาพประกอบในเนื้อหาสาระด้วย ก็จะเพิ่มความสนใจมากยิ่งขึ้น เด็กจะได้รับความรู้ เกิดความรอบรู้ โตขึ้นจะมีความสำนึกในภาระหน้าที่ของตนต่อครอบครัว ต่อสังคม และต่อประเทศชาติในที่สุด

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ได้เริ่มก่อสร้างรุ่นแรกจำนวน 37 แห่ง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จะเสด็จพระราชดำเนินการเปิดห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ด้วยพระองค์เองมาตลอด

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอวานรนิวาส ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 4 บ้านสนามบิน ตำบลวานรนิวาส อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร เป็นห้องสมุดประชาชนที่ได้รับบริจาคจากประชาชนชาวอำเภอวานรนิวาส และผู้บริจาคที่มีจิตศรัทธาเพื่อเป็นทุนในการก่อสร้าง รูปแบบที่ใช้สร้างเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กสองชั้น บนเนื้อที่ 2 ไร่ รูปแบบเดียวกันกับห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” แต่ได้ขยายปีกเพิ่มเติมออกไปทั้งสองด้านประกอบด้วยห้องต่างๆ ดังนี้

ชั้นล่าง ประกอบด้วย

ห้องหนังสือทั่วไป จัดบริการหนังสือ สื่อพิมพ์ วารสารประเภทต่างๆ หนังสือแบบเรียนทั้งในและนอกระบบโรงเรียน นวนิยาย เรื่องสั้น เพื่อให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปใช้ประโยชน์ในการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ และให้ความบันเทิง

ห้องเด็กและครอบครัว รวบรวมหนังสือ เกมส์ อุปกรณ์เครื่องเล่นต่างๆ สำหรับเด็ก เพื่อเสริมสร้างพัฒนาทักษะความรู้ ความสามารถและความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนเตรียมพร้อมให้เด็กรักและสนใจในการอ่านและการเรียนรู้

ห้องบรรณารักษ์ เป็นห้องสำหรับปฏิบัติงานเทคนิคของเจ้าหน้าที่/
บรรณารักษ์ห้องสมุด

ห้องอ้างอิง เป็นห้องเก็บรวบรวมหนังสือสำคัญ เพื่อใช้เป็นหนังสืออ้างอิง
เช่น สารานุกรมสำหรับเยาวชน

ชั้นบน ประกอบด้วย

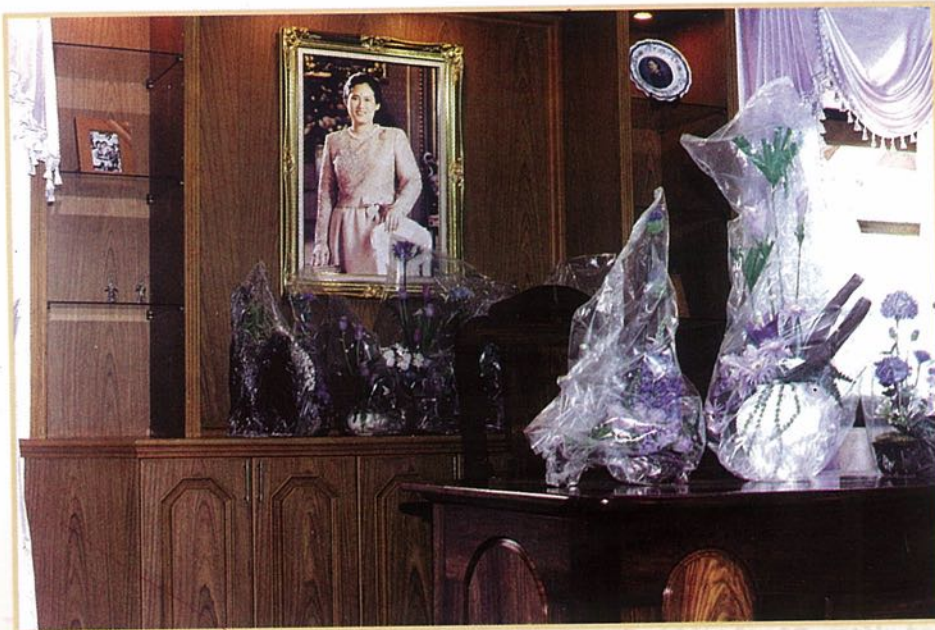
ห้องโสตทัศนศึกษา จัดให้บริการสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบต่างๆ เช่น วีดีโอ ซีดีรอม เทปบันทึกเสียง เป็นต้น

ห้องนิทรรศการ จัดแสดงข้อมูล เกี่ยวกับบุคคลสำคัญในท้องถิ่น ของดี
พื้นบ้าน อาชีพและศิลปหัตถกรรม

ห้องธรรมะ รวบรวมหนังสือธรรมะ สื่อธรรมะ ประวัติพระเกจิอาจารย์ที่เป็นที่เคารพนับถือของชาวสกลนคร

ห้องเฉลิมพระเกียรติ จัดรวบรวมนำเสนอเกี่ยวกับพระราชประวัติ พระราชกรณียกิจ และพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ประวัติ

เมืองวานรนิวาส

ใน

สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 แห่งราชวงศ์จักรี ชาวโย้ย จากเมืองฮ่อมท้าว แขวงจำปาศักดิ์ ประเทศลาวในปัจจุบัน โดยมีท้าวศรีสุราช เป็นหัวหน้าอพยพราษฎรจำนวน 2,000 คนเข้ามาตั้งหลักแหล่งอยู่บริเวณบ้านม่วงริมยาม ซึ่งสาเหตุของการอพยพ ครั้งนั้นเกิดจากกรณีศึกษาเจ้าอนุวงศ์ กองทัพจากกรุงเทพฯ ยกไปปราบเวียงจันทร์อย่างรุนแรงจนกลายเป็นสงคราม ระหว่างไทยกับญวน ในดินแดนของลาว และเขมรเป็นเวลานานถึง 14 ปี (พ.ศ. 2370-2394) ฝ่ายไทยมีนโยบาย สำคัญเพื่อตัดกำลังญวนจึงได้เกลี้ยกล่อม ชักชวนประชาชนในบริเวณสนามรบให้ อพยพข้ามแม่น้ำโขงมาตั้งหลักแหล่ง บริเวณนิสาน และอื่นๆ เช่น ราษฎรที่ อพยพมาตั้งหลักแหล่งบริเวณจังหวัด สกลนคร หลายกลุ่ม และหลายเผ่า ดังนี้

ชาวผู้ไท พรรณานิคม มาจาก เมืองวัง

ชายผู้ไท วาริชภูมิ และพังโคน มาจากเมืองกะปอง

ชาวโซ้ กุสุมาลย์ มาจากเมือง มหาชัยกองแก้ว

ชาวโย้ย อากาศอำนวยการและเมือง วานรนิวาส มาจากเมืองฮ่อมท้าว

ชาวโย้ย บ้านเตื่อ บ้านหัน สว่างแดนดิน มาจากเมืองภูวา

ชาวญ้อ มาจากเมืองคำม่วน

กลุ่มชนเผ่าต่างๆ ที่อพยพมา มีความแตกต่างกันออกไป มีภาษาพูดเป็น ของตนเอง มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ แตกต่างในรายละเอียดกันออกไป เจ้าเมืองที่นำราษฎรอพยพมาสามารถ สืบตระกูลเจ้าเมืองได้เหมือนเดิม

เมื่อประชาชนลาวเข้ามาอยู่นิสาน มากขึ้น ทางกรุงเทพฯ ต้องจัดระเบียบการ ปกครองใหม่ โดยยุบเมืองเก่าตั้งเมืองใหม่ หรือยกบ้านให้เป็นเมือง พงศาวดาร กรุงรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ 3 (ฉบับเจ้าพระยา ทิพากรวงศ์) บันทึกไว้ว่า รัชกาลที่ 3 โปรดให้ยกบ้านขึ้นเป็นเมืองบ้านม่วง ริมยาม ยกเป็นเมืองอากาศอำนวยการ ขึ้นต่อ เมืองนครพนม เนื่องจากเมืองสกลนคร ไม่มีเจ้าเมืองเพราะขัดอาญาศึกไม่เตรียม คน เสบียงอาหาร และดินปืนในคราวที่ พระยาราชสุภาวดีเป็นแม่ทัพยกกองทัพ ไปปราบกบฏเจ้าอนุวงศ์ เจ้าเมืองสกลนคร จึงถูกตัดคอ และกลายเป็นเมืองร้างราษฎร ถูกกวาดต้อนไปอยู่เมืองปราจีนบุรี

พ.ศ. 2378 พระสุนทรราชวงศา เจ้าเมืองยโสธร และนครพนมเป็นผู้นำ ไพร่พลเข้าร่วมสงครามกับพระยาราช สุภาวดี เมื่อเสร็จสิ้นจากสงครามแล้วจะ เดินทางกลับเมืองยโสธร เจ้าจันโสมเป็น หัวหน้าชาวโย้ยอากาศอำนวยการประมาณ พันคนเศษติดตามไปเมืองยโสธรด้วย ได้

ตั้งหลักแหล่งอยู่บริเวณบ้านกุดลิง ใกล้เมืองยโสธร เมืองพระสุนทรราชวงศาถึงแก่อสัญกรรม ประกอบกับบริเวณนั้นแห้งแล้งการทำนาไม่ได้ผล และคิดถึงญาติพี่น้อง จึงอพยพกลับมาตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณบ้านกุดแฮ่ (ตำบลแร่ อำเภอพังโคน) ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า "บ้านแร่กุดลิง"

พงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 4 (ฉบับเจ้าพระยาทิพากรวงศ์) บันทึกไว้ว่า พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 แห่งราชวงศ์จักรีได้ปรับปรุงแก้ไขการปกครองหัวเมือง โดยการตั้งบ้านขึ้นเป็นเมือง ปรับปรุงชื่อเมือง ทรงตั้งเจ้าเมือง และเปลี่ยนแปลงเจ้าเมืองดังนี้ ยกบ้านโพสอาง เป็นเมืองสว่างแดนดิน ตั้งพระศรีสิทธิศักดิ์เป็นเจ้าเมืองยกบ้านแร่กุดลิงเป็นเมืองวานรนิวาส ตั้งพระเจริญราชาเดชมเป็นเจ้าเมืองเมืองยโสธรเจ้าเมืองคนเดียวกับเมืองนครพนม คือ พระสุนทรราชวงศา มหาชาติดิยชาติ ประเทศราชชาวเวียงคำรังรักษ์ ภักดียศฤาไกร พิชัยสงคราม เป็นเจ้าเมืองยโสธรตั้งพระพนมนครนุรักษ์ ศรีสิทธิศักดิ์เทพฤทัยศรโคตรบูรหลวง เป็นเจ้าเมืองนครพนม

พ.ศ. 2381 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวยกเมืองสกลทวาปี เป็นเมืองสกลนคร

พ.ศ. 2400 พงศาวดารอีสานกล่าวว่า ชาวโย้ยแตกหมู่ แดกกอเป็นสองพวก พวกหนึ่งขอขึ้นเมืองยโสธร อีกพวกหนึ่งขอขึ้นเมืองสกลนครทางกรุงเทพฯ ใช้เวลาสอบสวนเดินทางไปมาเป็นเวลา 4 ปี พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแก้ปัญหาโดยพระราชทานสาสน์ทรงตั้งยกบ้านแร่กุดลิง เป็นเมืองวานรนิวาส ตรงกับวัน

จันทร์ที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2404 ขึ้นต่อเมืองสกลนคร และได้อพยพย้ายถิ่นจากบริเวณบ้านแร่กุดลิง มาอยู่บริเวณกุดแสง ซึ่งเป็นบริเวณบ้านวานรนิวาสในปัจจุบัน

พ.ศ. 2440-2495 ตรงกับสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 แห่งราชวงศ์จักรีไทยเสียดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง คือ บริเวณลาวและเขมร ให้แก่ฝรั่งเศส เพื่อจัดระเบียบการปกครองท้องที่ให้เหมาะสม และเพื่อป้องกันประเทศ รัชกาลที่ 5 โปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติปกครองท้องที่จัดระเบียบการปกครองแบบ มณฑล เมืองอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน และเปลี่ยนตำแหน่งเจ้าเมืองเป็นสมุทเทศาภิบาลผู้ว่าการเมือง นายอำเภอ กำนัน และผู้ใหญ่บ้านเป็นหัวหน้าปกครองตามลำดับ

ในปี พ.ศ. 2495 ตรงกับสมัยพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 แห่งราชวงศ์จักรีได้เปลี่ยนพระนามว่า "เมือง" เป็น "จังหวัด" ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ปกครอง

เมืองวานรนิวาส เป็นเมืองขนาดเล็กมีฐานะเป็นหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ คือ บ้านวานรนิวาส ตำบลวานรนิวาส อำเภอกวนรนิวาส ขึ้นต่อจังหวัดสกลนคร โดยมีผู้ใหญ่บ้านและกำนันคนแรกคือ นายสีเทา ศรีไชยา และมีนายอำเภอคนแรกคือ พระชาราษฎร์รักษา (ฉิม ศรีถาวร)

ภาคผนวก

ไขป่องเคี่ยม
เคี่ยมเมืองสกลฯ

พระธาตุเชิงชุม

เป็นพระธาตุคู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดสกลนคร อยู่ในวัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหารในเขตเทศบาลเมืองสกลนคร เป็นเจดีย์ก่ออิฐถือปูน 4 เหลี่ยม สูง 24 เมตรเศษ สร้างด้วยศิลาแลงและศิลาทรายแดงที่เห็นเป็นเจดีย์ใหม่ห่อหุ้มเจดีย์องค์เดิมไว้

พระธาตุภูเพ็ก

ตั้งอยู่บนยอดเขาหินทราย ในเทือกเขาภูพาน ต.หัวบ่อ อ.พรรณานิคม ห่างจากตัวเมือง 37 กม.สันนิษฐานว่าเป็นปราสาทขอม ที่สร้างไม่เสร็จยุคสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ประมาณ พ.ศ. 1724 บริเวณระหว่างปรangkข์ของปราสาทที่ 1 และ 2 มีแท่นหินทรายสี่เหลี่ยมขนาด 56 x 56 ซม. สูงประมาณ 60 ซม. วางทำมุมจากตามแนวทิศตะวันออก-ตกพอดี โดยมีศิวลึงค์ตั้งอยู่ทิศตะวันออก เชื่อว่าเป็นสุริยะปฏิทินใช้ในการวางผังก่อสร้างปราสาทและใช้บอกวันสำคัญและฤดูกาลในสมัยนั้น

ปราสาทพระธาตุนารายณ์เจงเวง

ตั้งอยู่ในบริเวณวัดพระธาตุนารายณ์เจงเวง เขตเทศบาลเมืองสกลนคร ทางหลวงหมายเลข 22 ปรangkข์สร้างด้วยหินทรายบนฐานศิลาแลงมีทับหลังจำหลักภาพพระกฤษณะฆ่าลิงหีในรูปแบบศิลปะเขมรแบบบาปวน

พิพิธภัณฑ์พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร

อยู่ในวัดป่าอุดมสมพร อ.พรรณานิคม ตามเส้นทาง หมายเลข 22 สกลนคร-อุดรธานี ห่างจากตัวจังหวัด 40 กิโลเมตร พิพิธภัณฑ์เป็นรูปเจดีย์ฐานกลมกลีบบัวสามชั้น ปลายยอดแหลม ภายในประดิษฐานรูปปั้นเหมือนองค์จริงและอัฐบริวารของใช้ส่วนตัวของหลวงปู่ตั้งอยู่บนเนินดิน ด้านหนึ่งมีสระน้ำขนาดใหญ่รอบเจดีย์ ตกแต่งเป็นสวนหย่อมมีต้นไม้ร่มรื่น

เทศกเจดีย์เทศรังสีอนุสรณ์

วัดถ้ำขาม อ.พรรณานิคม บนสันเขาภูพานมีบรรยากาศร่มรื่นงดงาม เป็นอนุสรณ์ว่าหลวงปู่เทศก์ ได้เคยมาจำพรรษาอยู่ ณ ที่แห่งนี้

เป็นสถาปัตยกรรมแบบเจดีย์จัตุรมุข ตามแนวศิลปกรรมอีสานผสมกับอยุธยา ภายในประดิษฐานรูปหล่อสำริด หลวงปู่เทศก์ เทศรังสี

ภายในวัดมีกุฏิเดิมของ หลวงปู่ฝั้น อาจาโร ซึ่งหลวงปู่เทศก์ ได้มาจำพรรษา กระทั่งได้ละสังขาร ณ ที่นี้เมื่อปี พ.ศ. 2537

ปัจจุบัน ได้จัดทำหุ่นเหมือนหลวงปู่เทศก์ หล่อด้วยไฟเบอร์กลาส ในอิริยาบถนั่งเก้าอี้ในกุฏิเพื่อจำลองเหตุการณ์ ประหนึ่งว่าหลวงปู่ยังมีชีวิตอยู่

พิพิธภัณฑ์พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต

อยู่ในวัดป่าสุทธาวาสในเขตเทศบาลเมืองสกลนคร ตรงกับศูนย์ราชการ ก่อสร้างแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ ประยุกต์ ภายในมีรูปหล่อเหมือนของพระอาจารย์มั่น มีตู้กระจกบรรจุอัฐิของท่าน ซึ่งแปรสภาพเป็นแก้วผลึกใสสีขาวและอัฐิบริหารส่วนตัวของท่าน ที่พุทธศาสนิกชนไปกราบไหว้บูชาไม่ขาดสาย

พิพิธภัณฑ์พระอาจารย์หลุยส์ จันทสาโร

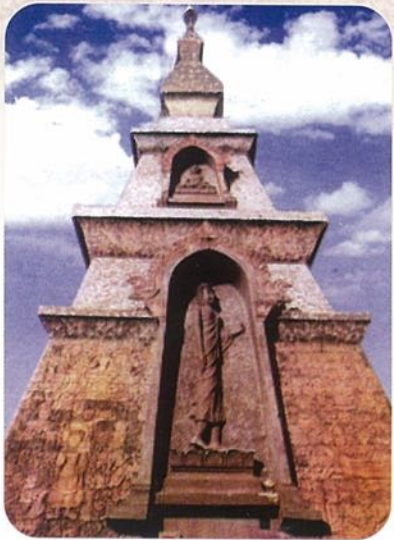
สร้างขึ้นเพื่อบรรจุอัฐธาตุของหลวงปู่หลุยส์ จันทสาโร พระเถระชั้นผู้ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ ศิษย์ของพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ หลวงปู่หลุยส์ฯ เป็นผู้มีปฏิปทาชอบจาริกไปในที่ต่างๆ เมื่อท่านมรณภาพและได้รับพระราชทานเพลิงศพ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชกระแสว่า “ควรสร้างเจดีย์ที่วัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ที่วัดนี้มีอัฐธาตุของพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ ท่านจะได้อยู่ใกล้กัน” ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ร่างแบบเจดีย์ด้วยพระองค์เองพระราชทาน

วัดถ้ำอภัยดำรงธรรมหรือวัดถ้ำพวง

(พิพิธภัณฑ์พระอาจารย์วัน อุตตโม)

ตั้งอยู่บนยอดเขา จุดที่สูงที่สุดในเขต อ.ปทุมวาปี อ.ส่องดาว ห่างจากจังหวัดประมาณ 105 กม. ตามเส้นทางหมายเลข 22 สกลนคร-อุดรธานี เลี้ยวซ้ายเข้า อ.ส่องดาว รูปทรงเป็นจัตุรมุข 2 ชั้น ประดับด้วยหินอ่อนทั้งหลัง ชั้นล่างตกแต่งเป็นห้องแสดงภาพประวัติของพระอาจารย์

พระธาตุศรีมิ่งคล

ตั้งอยู่ที่วัดพระธาตุศรีมิ่งคล ต.บ้านธาตุ อ.วาริชภูมิ ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 65 กิโลเมตร ลักษณะเป็นเจดีย์ฐานสี่เหลี่ยมยอดแหลม ตกแต่งด้วยศิลปกรรมยุคใหม่ ก่ออิฐถือปูนประดับด้วยลายปั้นดินเผา บริเวณฐานเป็นพุทธประวัติของพระพุทธเจ้า สร้างด้วยดินเผาที่สร้างขึ้นครอบพระธาตุองค์เดิม ซึ่งเป็นศิลาแลงที่ชำรุด นับเป็นพระธาตุคู่บ้านคู่เมืองของชาววาริชภูมิ

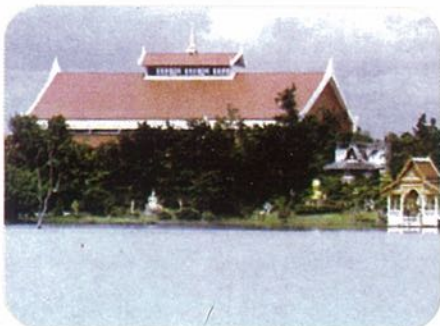
ประติมากรรมหนองหารหลวง

(ลานรวมใจไทสกล เฉลิมพระเกียรติ 72) เป็นประหนึ่งประตูเมือง ด้านบนเป็นประติมากรรมปูนปั้นปราสาทฝั่ง 3 หลัง เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปจำลองหลวงพ่อบงค์แสน และรูปเหมือนหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต หลวงปู่ฝั้น อาจาโร ฐานล่างเป็นประติมากรรมดินเผา เล่าตำนานของหนองหาร อันเสมือนเป็นศูนย์รวมความศักดิ์สิทธิ์ และรวมใจชาวสกลนคร ณ ที่แห่งนี้

วัดคำประมง

ตั้งอยู่ที่บ้านคำประมง ต.สว่าง อ.พรรณานิคม ห่างจากที่ว่าการอำเภอพรรณานิคมประมาณ 43 กม. ตามทางหลวงหมายเลข 2355 (อากาศอำนวย-สกล) ประมาณ 40 กม. มีทางแยกจากบ้านบัวเข้าไปอีก 6 กม. บริเวณวัดสร้างด้วยสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ บริเวณวัดติดกับหนองน้ำขนาดใหญ่ พร้อมทั้งบริเวณวัดจัดสวนต้นไม้และดอกไม้เป็นระเบียบเรียบร้อยมาก วัดนี้สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่นั่งวิปัสสนาของหลวงปู่สิมพระเกจิอาจารย์ชื่อดังรูปหนึ่งของไทย

ภาพรอยสลักผาสามพันปีที่ภูผายนต์

ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่บ้านนางผาง ต.กกปลาชิว อ.เมืองสกลนคร ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 38 กม. ตามเส้นทางสายสกลนคร-กาฬสินธุ์ไปประมาณ 22 กม. เลี้ยวซ้ายเข้าตามทางลูกรัง 14 กม. และเดินเท้าขึ้นเขาอีกประมาณ 2 กิโลเมตร ภูผายนต์เป็นที่ตั้งของสำนักสงฆ์ในบริเวณนั้นมีภาพแกะสลักบนหน้าผาหินเป็นรูปภาพต่าง ๆ แสดงชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนก่อนประวัติศาสตร์ที่ใช้ของแข็งขูดขีดลงบนหน้าผา เช่น ภาพสัตว์ คน ไร่นา เป็นต้น

แหล่งโบราณคดีบ้านดอนธงชัย (วัดชัยมงคล)

ค้นพบ ณ วัดชัยมงคล อ.สว่างแดนดิน นับเป็นแหล่งโบราณคดีร่วมสมัย วัฒนธรรมเดียวกับบ้านเชียงตอนกลาง คือราว 2,000-3,000 ปี และยังปรากฏหลักฐานมีการอยู่อาศัยอย่างต่อเนื่องมาทุกยุคสมัย ไม่ว่าจะยุคทวารวดี ล้านช้าง จนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นที่น่าสนใจศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

ภาพเขียนสามพันปี

เป็นภาพเขียนก่อนประวัติศาสตร์ ยุคเดียวกับภาพเขียนสีที่บ้านเชียง หรือประมาณ 3,600 ปี ปรากฏอยู่บริเวณหน้าถ้ำผักหวาน เทือกเขาภูผาเหล็กเขตหมู่บ้าน ภูตะคาม ต.ท่าศิลา อ.สองดาว การเดินทางไปชมภาพเขียนโบราณนี้ ยังไม่สะดวกนักต้องเดินเท้าหรือขับรถจักรยานยนต์เข้าไปประมาณ 5 กิโลเมตร และห่างจากตัวจังหวัด 105 กิโลเมตร

ถ้ำเสรีไทย

อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานฯ ประมาณ 4.5 กิโลเมตร เป็นถ้ำที่สมัยสงครามโลก ครั้งที่ 2 ฝ่ายเสรีไทยได้ใช้เป็นที่พักอาศัยและเสบียง เพราะเป็นทำเลที่เหมาะสม ปกปิดด้วยป่าไม้ที่เขียวชะอุ่ม

สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์สกลนคร

ตั้งอยู่ริมหนองหาร (สระพังทองเดิม) เป็นหนึ่งใน 12 สวนสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าสุทนต์มณี เป็นสวนสาธารณะเพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชมราชชนนี มีพื้นที่ทั้งหมด 120 ไร่ เป็นพื้นที่ดิน 70 ไร่ พื้นที่น้ำ 50 ไร่ ในสวนประกอบด้วยไม้ดอกไม้ประดับ พื้นที่พักผ่อนหย่อนใจ ออกกำลังกาย เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งหนึ่งของจังหวัดสกลนคร

น้ำตกคำหอม และโค้งปึงงู

อยู่ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 14 กิโลเมตร บริเวณใกล้เคียงจะเป็นที่ตั้งของน้ำตกคำหอมจะมีน้ำไหลในช่วงฤดูฝน เป็นแหล่งท่องเที่ยวของประชาชนจังหวัดสกลนคร และจังหวัดใกล้เคียง เป็นช่วงที่คดเคี้ยวไปมาเหมือนกันงูที่ถูกล็อกหรือปั้งมีไหล่ทางลดหลั่นเป็นชั้นๆ สามารถมองเห็นทิวทัศน์ตัวเมืองสกลนครและหนองหารในระยะไกลที่สวยงาม

พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์

อยู่กลางเทือกเขาภูพานในเขต อ.เมืองสกลนคร บนเส้นทางหลวง สายสกลนคร-กาฬสินธุ์ (ทางหลวงหมายเลข 213) ห่างจากตัวเมืองสกลนคร 13 กิโลเมตร เป็นสถานที่ประทับของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ ตลอดจนพระราชวงศ์ ที่ตั้งเป็นป่าไม้ร่มรื่น มีไม้ดอกไม้ประดับ ตกแต่งไว้อย่างสวยงาม

หนองหาร

เป็นแหล่งน้ำจืดธรรมชาติที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พื้นที่ 123 ตารางกิโลเมตร เส้นรอบวง 102 กิโลเมตร ใช้ประโยชน์ในการเกษตร อุปโภคบริโภค เป็นพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจจัดกิจกรรมและเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดสกลนคร

เขื่อนน้ำพุง

อยู่เลยพระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ไปประมาณ 30 กิโลเมตร จากตัวเมืองไปตามถนนสายสกลนคร-กาฬสินธุ์ 37 กิโลเมตร เป็นเขื่อนแบบหินทิ้งแห่งแรกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีกำลังผลิตไฟฟ้าสูงสุด 6,300 กิโลวัตต์ ธรรมชาติรอบบริเวณเขื่อนเงียบสงบเย็นสบาย

เขื่อนน้ำอูน

ตั้งอยู่ในเขตอำเภอพังโคน อยู่ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 57 กิโลเมตร ตามเส้นทางสายสกลนคร-อุดรธานี สามารถนำรถยนต์เข้าไปถึงบริเวณสันเขื่อน เป็นพื้นที่น้ำที่กว้างใหญ่รายล้อมด้วยเทือกเขาภูพานและป่าไม้ที่สวยงาม บรรยากาศเหมาะสำหรับพักผ่อนหย่อนใจ

อุทยานแห่งชาติภูพาน

ที่ทำการอุทยานแห่งชาติ ตั้งอยู่บนเทือกเขาภูพานติดถนน สกลนคร-กาฬสินธุ์ ทางหลวงหมายเลข 213 ห่างจากตัวจังหวัดสกลนครประมาณ 25 กิโลเมตร ที่ทำการอุทยานตั้งอยู่ทางด้านขวามือมีเรือแพบริการรับรองแก่ผู้ไปเที่ยว 6 หลัง บริการนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 25 คน ค่าที่พักแรม 2 หลัง รองรับนักท่องเที่ยว 50 คน

อุทยานแห่งชาติภูผายล (ห้วยหวด)

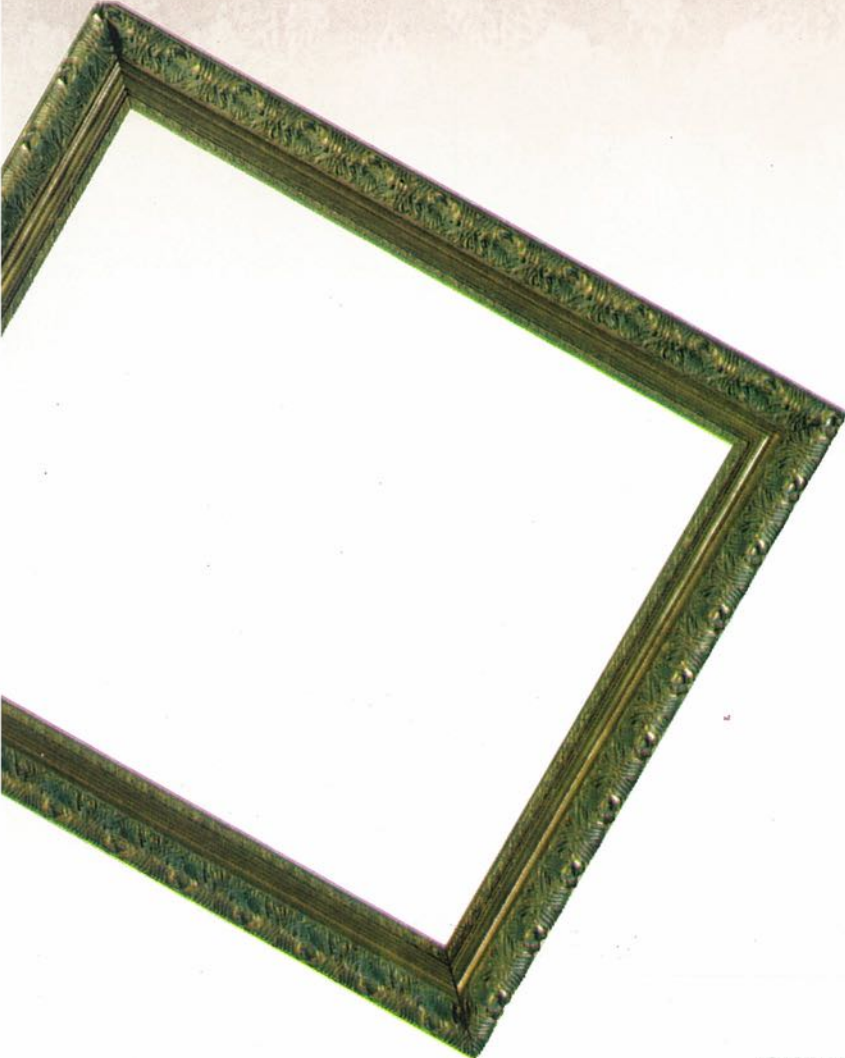
ตั้งอยู่บนเทือกเขาภูพาน ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 35 กิโลเมตร สภาพป่าในเขตอุทยานภูผายลมีความสมบูรณ์ ทิวทัศน์สวยงาม เงียบสงบ มีน้ำตก 2 แห่ง ที่ตกลงมาจากหน้าผาสูง บริเวณอ่างเก็บน้ำยังเป็นที่อยู่อาศัยของฝูงนกกระเรียน กนกเป็ดน้ำและล่องแพ ต้นฤดูหนาวจะเป็นช่วงที่ดอกไม้พันธุ์ไม้ต่างๆ เบ่งบานสวยงาม

ศูนย์ศิลปาชีพบ้านกุดนาขาม

ตั้งอยู่ที่บ้านกุดนาขาม ตำบลเจริญศิลป์ อำเภोजังหวัดเจริญศิลป์ อยู่ห่างจากตัวจังหวัด ประมาณ 112 กิโลเมตร ตามเส้นทางสายสกลนคร-อุดรธานี เป็นแหล่งส่งเสริมศิลปหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา การแกะสลักไม้ และการทอผ้าที่มีชื่อเสียงฝีมือในการผลิตและออกแบบสวยงาม มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

ที่ระลึกพิธีเปิด ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี"

คณะผู้จัดทำหนังสือที่ระลึก

1. นายไพศาล คลังสิน
2. นายสงวน เหลืองรุ่งเรือง
3. นายไพโรจน์ พิชิตกุล
4. นายวีรวัฒน์ ทองแสง
5. นายสุรศักดิ์ สิทธิไตรย์
6. นางพนิดา พรหมสาขา ณ สกลนคร
7. นางสมใจ สายมา
8. นางอัญรา ไชยศรีแก้ว
9. นายจตุพร วันชูยศ

ที่ปรึกษา

พระครูสิทธิสุทธานุกูล
พระครูชัยบุญเขตบริรักษ์
พระมหาประดับเกียรติ ปริญญาโณภิกขุ
นายวิรัตน์ ตยวงคนนท์
นายเสรี สาระนั้นท์
นายปานชัย บวรรัตนปราณ
นายสังคม อรรถถาวร
นายไพศาล คลังสิน
นายทองพูน วรรณเสน

นายสงวน เหลืองรุ่งเรือง
นายจรูญศักดิ์ พุดน้อย
นางพนิดา พรหมสาขา ณ สกลนคร

นายวิระวัฒน์ ทองแสง
นายไพโรจน์ พิษิตกุล
นางนิรมล หนองเหล็ก
นายสุทัศน์ ทุมวัน
นายตะวันฉาย เรื่องศรี
นายจตุพร วันชอุบล

นางสมใจ สายมา
นางอัจฉรา ไชยศรีแก้ว
นายปราศัย มะณีวรรณ
นางสาวอรพิน ศรีนุกูล

นายสุรศักดิ์ สิทธิไตรย์
นายจตุพร วันชอุบล

คณะผู้จัดทำหนังสือที่ระลึก

เจ้าคณะอำเภอวานรนิวาส (ธ)
เจ้าคณะอำเภอวานรนิวาส
เจ้าอาวาสวัดป่าประดับทรงธรรม
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร
อดีตนายอำเภอวานรนิวาส
ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสกลนคร
ผู้ทรงคุณวุฒิอำเภอวานรนิวาส

บรรณาธิการ

ผู้อำนวยการศูนย์วิทยาศาสตร์จังหวัดสระแก้ว
ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอกุสุมาลย์
อาจารย์ 2 ระดับ 7

เรียบเรียงข้อมูล/ภาพ

อาจารย์ 3 ระดับ 8
อาจารย์ 3 ระดับ 8
ผู้ช่วยผู้อำนวยการศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสกลนคร
ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอสว่างแดนดิน
ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอวานรนิวาส
อาจารย์ 1 ระดับ 5

จัดรูปเล่ม

อาจารย์ 2 ระดับ 7
อาจารย์ 2 ระดับ 7
อาจารย์ 1 ระดับ 5
บรรณารักษ์ 3

ออกแบบ/กราฟฟิก

อาจารย์ 2 ระดับ 7
อาจารย์ 1 ระดับ 5

เพิ่มเติม

แก้คำผิด

หน้า	ตำแหน่ง	คำว่า	แก้เป็น
หน้าที่ 6	บรรทัดที่ 11	สำนัก	สำนัก
หน้าที่ 12	บรรทัดที่ 2	พระอภัยมณี	พระอภัยมณี
หน้าที่ 24	บรรทัดที่ 27	วานรนิวาส	(ตัดออก)
หน้าที่ 30	บรรทัดที่ 17,37	อีสาน	อีสาน
หน้าที่ 30	บรรทัดที่ 22	ชาย	ชาว
หน้าที่ 31	บรรทัดที่ 29	อีสาน	อีสาน
หน้าที่ 33	-	ลำน้ำยม	ลำน้ำยม
หน้าที่ 33	-	พนัสนิคม	พรรณานิคม
หน้าที่ 35	บรรทัดที่ 13	มัน	มัน
หน้าที่ 36	บรรทัดที่ 2	ต.บ้านธาตุ	ต.วาริช

พิมพ์ที่... โรงพิมพ์ราชยานยนต์

251 หมู่ 1 ถนนพืงโคน-วานรฯ ตำบลพืงโคน อำเภอพืงโคน จังหวัดสกลนคร 47160
โทรศัพท์ 042-771002, 042-771559

